№ 228 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 7 **1899** ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 7 № 228

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զարգացող արդիւնաբերութիւն. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Մոսկվայից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ռաղեցկու դասախօսութիւնները.

ԶԱՐԳԱՑՈՂ ԱՐԴԻՒՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

—

Մեր գործարանական ամենախոշոր շրջանում, այն է Ապշերօնեան թերակղզում տեղի ունի ներկայումս մի ուշադրութեան արժանի տնտեսական իրարանցում: Մի կողմից դրամական տագնապը անանկութեան դուռն է հասցրել բազմաթիւ դրամատէրերի, իսկ միւս կողմից կազմվում են նշանաւոր հարստութիւններ, որոնք նոր միլիոններ են աւելացնում նախկին հարստութիւնների վրա: Երկու հոսանքները առաջ են գնում միաժամանակ և խառնում միասին յուսահատութեան և ողբի հառաչանքներ ուրախութեան և հրճուանքի ձայների հետ: Հասել են տագնապի ամենածանր օրերը և բազմաթիւ ձեռնարկութիւններ թափում են իրանց բոլոր ճիգը, որպէս զի իրանցից հեռացնեն սնանկութեան հարուածը, որ մի մասի համար արդէն անխուսափելի է դարձել:

Մենք առիթ ունեցանք մի քանի յօդուածներով յայտնել մեր կարծիքը Բագւում տիրող դրամական տագնապի մասին: Մենք պարզեցինք, որ այդտեղ նշանաւոր դեր էր խաղում այն հանգամանքը, որ շատ ձեռնարկութիւններ իրանց ոյժից, իրանց համապատասխան կրեդիտից աւելի ընդարձակ կազմակերպութիւն էին ծրագրել: Դրան աւելացան այն անաջողութիւնները, որոնց հանդիպեցին նաւթագործները նոր հողերում. բազմաթիւ հորեր, որ փորված էին նոր տեղերում, չարդարացրին յոյսերը և չը տուին ոչ մի կաթիլ նաւթ, կամ տուին այնպիսի փոքր քանակութեամբ նաւթ, որ ձեռնարկութիւնը չէր հանում նոյն իսկ իր ծախսերը: Իսկ Բագւի տանտէրերը, տեսնելով բնակարանների անպատմելի և անօրինակ թանգութիւնը, ձեռնարկեցին նոր բնակարանների շինութեան, որը սակայն պահանջեց այնպիսի գումարներ, որոնք պատրաստի չը կային և որոնց ձեռք բերելը դժուար էր փողի պակասութեան և թանգութեան պատճառով:

Սակայն տագնապը չէր շօշափում բուն նաւթային արդիւնագործութիւնը: Ընդհակառակը, երբեք նաւթային արդիւնագործութիւնը այնպիսի նպաստաւոր պայմանների մէջ չէ եղել, ինչպէս այժմ. նաւթը, որ մի տարի առաջ ծախվում էր ձեռնտու գներով, 11—12 կոպէկով պուդը, կամաց կամաց թանգացաւ և այժմ ծախվում է 16—17 կոպէկով, մի գին, որի մասին չէին կարող երազել բաղուցինները: Նաւթ ունեցողները այնպիսի եկամուտներ են ստանում, որ ոչ միայն արդարացնում է ամեն տեսակ ծախքեր, այլ և կարողութիւն է տալիս խոշոր հարստութիւններ կազմել: Նաւթի պահանջը չէ թուլանում և օրից օր աւելի ու աւելի ընդարձակվում է: Եթէ այդ նպաստաւոր հանգամանքը տեղի չունենար, եթէ նաւթի գինը ընկած լինէր և արդիւնագործութիւնը թուլանար, այն ժամանակ արդարև մենք հանդիսատես կը լինէինք մի սարսափելի դժբաղդութեան և նաւթային շրջանի սնանկութիւնը սարսափելի ձև կը ստանար, դառնալով մի արհաւիրք, որ կը թաղէր բազմաթիւ հարստութիւններ և անուղղելի կերպով կը խորտակէր ձեռնարկութիւնների մեծագոյն մասը:

Անկասկած առաջիկայ 1900 թուականին նաւթի արդիւնագործութիւնը շատ կընդարձակվի և նաւթի քանակութիւնը կաւելանայ, որից գուցէ նաւթի գինը պակասի. բայց դա կը լինի միայն ժամանակաւորապէս, որովհետև համաշխարհային վաճառանոցը տարուց տարի աւելացնում է նաւթի վերաբերութեամբ իր պահանջը: Մի քսան տարի սրանից առաջ Բագուն արտահանում էր միայն մի քանի միլիոն պուդ նաւթային մնացորդներ վառելիքի համար, իսկ այժմ նա հարիւր միլիոններ է արտահանում և դարձեալ չէ գոհացնում ամբողջ պահանջը: Բագուից 1880 թուին արտահանվեց միայն 7 միլիօն պուդ նաւթային մնացորդ, իսկ անցեալ 1898 թուին 242 միլիօն պուդ: Վառելիքի պակասութիւնը այնքան մեծ է, որ թանգացել են նաև քարածուխը, փայտը, տորֆը: Մի և նոյն ժամանակ պէտք է նկատել, որ նաւթը միայն դեռ նոր է սկսել պահանջ դառնալ շատ ձեռնարկութիւնների մէջ: Նաւերը համարում են նաւթը շատ յարմար և լաւ վառելիք. իսկ համաշխարհային նաւատորմը այնպիսի մի խոշոր վառելիքի սպառող է, որ նաւթի ներկայ արդիւնագործութիւնը անկարող է նրան բաւարարութիւն տալ:

Նաւթային արդիւնագործութեան ապագան մեծ է: Ներկայ դրամական տագնապը, որ դժբաղդաբար անխուսափելի հետևանքներ ունի, թող ծառայէ իբրև մի նախազգուշացնող դաս առաջիկայում՝ սխալներից ազատ մնալու համար: Եւ թող Բագուի արդիւնագործները, աչքի առաջ ունենալով այն մեծ զարգացումը, որ պէտք է ունենայ նաւթային արդիւնաբերութիւնը, կազմակերպեն իրանց գործառնութիւնները կանոնաւոր հիմքերի վրա: Դա անհրաժեշտութիւն է գործի համար և պարտաւորութիւն մեր արդիւնագործների համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

—

Բարոյական հասկացողութիւնները, որոնք որոշ պարտաւորութիւն են առաջ բերում, յայտնի չափով սանձահարում են, հպատակութիւն պահանջում,—մարդկութիւնը մշակել է հազարաւոր տարիների ընթացքում ի նկատի ունենալով ոչ թէ առանձին անհատներին, ոչ թէ այս կամ այն խմբերը, դասակարգերը, այլ ընդհանրապէս մարդկային հոգին, չը նայած այն հանգամանքին, թէ ինչի մէջ է պարփակված այդ հոգին — հնդկական պարիայի մէջ, թէ բօրսային որ և է թագաւորի մէջ: Դեռ հին ժամանակներից կամաց-կամաց հասկացվել է, որ մարդու այս կամ այն հասարակական դիրքը, պաշտօնը չեն կարող փոխել նրա հոգին, որ ունի իր բնական, անկախ հակումները դէպի բարին ու չարը: Ուստի բարոյական օրէնքները, որոնք բարին ունեն ի նկատի, պարտաւորական են դարձրել ամենքի համար, առանց խտրութեան դասակարգի, ծագման և դիրքի: Սակայն այդ ընդհանուր, ամենքի համար պարտաւորական սկզբունքների դիմաց զանազան դասակարգային, պրօֆէսիօնալ բարոյագիտութիւններ են առաջացել, որոնք շատ դէպքերում ոտնակոխ են անում համամարդկային բարոյագիտութիւնը: Այսպէս, կեղծելը, խաբելը, ուրիշի անելանելի դրութիւնը ստոր կերպով շահագործելը անբարոյականութիւն է մարդկային բոլոր խաւերի մէջ. բայց այդ միջոցներով մի Բիսմարկ հանճարի անուն է ստանում դիպլօմատների աշխարհում, իսկ վաճառականական դասակարգի մէջ դրանք ներելի և նոյն իսկ անհրաժեշտ բաներ են համարվում: Բժշկական պրօֆէսիայի համար առանձին բարոյագիտութիւն կայ, փաստաբանների դասակարգի համար առանձին բարոյագիտութիւն, ինժեների համար—առանձին և այլն: Այդ առանձին-առանձին հասկացողութիւնները բարոյականութեան մասին, որոնք արդարացի են համարվում այս կամ այն զբաղմունքի, արհեստի տեսակէտից, ինչպէս իրաւացի նկատում է պ. Եաբլօնօվսկի, մի մի հարուածներ են, որոնք տապալում են ընդհանուր մարդկային բարոյագիտութիւնը և սպանում են նրան:

Խօսելով այլաբանօրէն, մեր հասարակական բարոյագիտութիւնը մի գեղեցիկ կին է, որի վրա ամենքն են հիացած և որի առաջ ամենքն են պատկառանքով խոնարհվում: Բայց մեզ մօտ այդ կինը կաթուածից ջարդված է. նրա աջ ձեռքի վրա կաթուած է իջեցրել բժշկական բարոյագիտութիւնը, ձախ ձեռքը փաստաբանական բարոյագիտութիւնից է կաթուածահար եղել և նա ամբողջովին կաթուածահար է անթիւ բարոյագիտութիւններից: Միայն աչքերն են, որ կաթուածի չեն ենթարկվել, այդ էլ միայն նրա համար է, որ նա տեսնէ իր անկարողութիւնը և ողբայ նրան:

Հէնց այդ գեղեցիկ կնոջ պատիւը, առողջութիւնը պահպանելու համար է, որ մենք չարունակ պահանջում ենք իւրաքանչիւր գործիչից իր արհեստը, իր զբաղմունքը վարել այն սկզբունքներով, որ մշակել է հասարակական բարոյագիտութիւնը: Մենք ամեն մէկի վրա դնում ենք հասարակական որոշ պարտաւորութիւններ. մենք համոզված ենք, որ ոչ բժիշկը, ոչ փաստաբանը, ոչ տեխնիկը, ոչ դերասանը իրաւունք չունեն անտես անել հասարակական բարոյականութեան պահանջները, թէև իրանց զբաղմունքի էթիկան միանգամայն ուրիշ հիմունքներ ունենայ: Մի փաստաբան կարող է շատ իրաւացի, արդար բան համարել իր համար, երբ պաշտպանում է հասարակական մի ցեցին, մի այնպիսի կեղեքիչին, որ խլում է որբերի վերջին կտոր հացը. բայց մենք ընդհանուր բարոյագիտութեան սկզբունքից նայելով, այդպիսի փաստաբանին կանուանենք անբարոյական մարդ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՌԱՂԵՑԿՈՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Նամակ Բագուից)

—

Բագուի իգական գիմնազիայի դահլիճում տեղի ունեցած պ. Ի. Մ. Ռաղեցկու երկու դասախօսութիւնները նոյեմբերի 28-ին և 29-ին գրաւել էին բաւական հասարակութիւն, գլխաւորապէս երիտասարդ սերնդից: Դասախօսութիւնների բազմակողմանի նիւթը մանուկ սերունդն էր, նրա այժմեան դաստիարակութիւնը, վիճակը և հասարակութեան վերաբերմունքը դէպի մանուկները: Ինչպէս տեսնում էք, թեման էլ այնքան նոր չէ, շատ է խօսված ու գրված այդ նիւթի վերաբերեամբ, բայց և այնպէս մինչև օրս մանուկ սերնդի համար գրեթէ ոչ մի խելացի և նպատակայարմար բան չէ արված, մանաւանդ մեր մէջ:

Ի դէպ, մի քանի խօսք մեր ծնողների մասին. մենք հաւատացած էինք, որ այն ամենը, ինչ որ զարգացած, քաղաքակիրթ մարդու համար հաճելի ու բարիք է համարվում՝ մեր ծնողների համար անհետաքրքիր ու աւելորդ է, բայց մենք չէինք կարող երևակայել, որ նրանք այսքան անտարբեր կը գտնվեն դէպի իրանց զաւակները: Փոխանակ իրանք գնալու, լսելու հասարակական գործչի խելացի խօսքերն ու բարի խրատները մանուկ սերնդի վերաբերմամբ՝ այդ quasi-ինտելիգենտ հայրերն ու մայրերը իրանց մատաղահաս զաւակներին էին ուղարկել. ամբողջ դահլիճը գլխաւորապէս լիքն էր աշակերտներով և աշակերտուհիներով. երևի իրանց ծնողները աւելի կարևոր ու ծանրագին հարցերով զբաղված լինելով՝ անկարող են եղել յաճախել...

Արևմտեան Եւրոպայում, պատմում է յարգելի դասախօսը,—արդէն վաղուց ըմբռնել են այն տարրական ճշմարտութիւնը, որ հասարակական կեանքը բարւոքելու գլխաւոր միջոցը—մանուկ սերնդի խելացի, նպատակայարմար ու կանոնաւոր դաստիարակութիւնն է: Այնտեղ արդէն կազմվել ու կազմվում են բազմաթիւ ընկերութիւններ, որոնք զբաղվում են մանուկ սերնդի ֆիզիքական, մտաւոր և բարոյական դաստիարակութեամբ: Անկասկած է, որ հանգամանքներն ու կեանքի պայմաններն են ստիպել արևմտեան Եւրոպայում ձեռնարկելու մի այդպիսի հսկայական գործ: Բայց չէ՞ որ մենք նոյնպէս գտնվում ենք նոյնանման հանգամանքների մէջ, քաղաքակրթութիւնը մեր կեանքի մէջ առաջացնում է նոյնանման՝ եւրոպական կեանքին յատուկ երևոյթներ. ազգաբնակութիւնը աւելի է խտանում, մանաւանդ որոշ, յայտնի կենտրոններում, քաղաքները մեծանում են, միյարկանի և փոքրիկ տների տեղ երևում են նոր, վիթխարի ու բազմայարկանի շինութիւններ, գործարանական կեանքը զարգանում է, և այդ բոլորի հետևանքը այն է լինում, որ առողջ, մաքուր տեղերը կորցնում են իրանց նշանակութիւնը, կեղտոտութիւնները չատանում են, օդը ապականվում է, ուստի և հասարակութիւնն է վնասվում, մանաւանդ նրա մատաղ, նրբակազմ մասը—մանուկ սերունդը:

Շատերին է յայտնի, թէ ինչքան ծանր ու ապականված է լինում այն ահագին տների օդը, որոնց մէջ ապրում են բազմաթիւ մանուկներ և թէ ինչպիսի հակաառողջապահական պայմանների մէջ են գտնվում մեր ուսումնարանները: Պարոն Ռաղեցկու թւած բազմաթիւ վիճակագրական տեղեկութիւններից պարզ երևում է, որ Ռուսաստանի, նոյնպէս և Կովկասի ուսումնարաններից շատերը գտնվում են այնպիսի պայմանների մէջ, որ ուղղակի յանցանք է մանուկներին ամբողջ ժամերով փակած պահել այնտեղ. մինչև անգամ կան ուսումնարաններ, որոնք տեղաւորված են կիսամութ նկուղներում. դասարանները չափից դուրս լցված են լինում, և այդպիսի վատառողջ հանգամանքներում են ապրում ու դաստիարակվում շատերը, ինչպէս և մենք: Իսկ տանը՝ իր այդ սկզբնական ու գլխաւոր կրթարանում, մանուկը աւելի վատ դրութեան է մատնված. յաճախ տգէտ ծնողները իրանց զաւակների դաստիարակութիւնն ու հոգատարութիւնը յանձնում են զանազան կոպիտ, անմիտ դայեակների, որ ինչ է իրանք կարողանան աւելի հաճելի ու դիւրին կեանք վարել: Թշուառ մանուկների դժբաղդութիւնը միայն դրանով չէ սահմանափակվում. չնորհիւ ծնողների տգիտութեան և հաճոյամոլութեան, նրանք յաճախ ծնվում են թոյլ, հիւանդոտ դրութեան մէջ:

Կան չարիքներ, որոնց սարսափելի հետևանքները թէպէտ մարդիկ գիտակցում են, բայց և այնպէս շնորհիւ դարերով արմատացած սովորութեան կամ ուղեղային ծալքերի արտակարգ դասաւորութեան՝ հաշտվում են այդ տեսակ չարիքների հետ, և կարծում, իրանց հաւատացնում են, որ կեանքի հոսանքն է այդ պահանջում, որ անպայման այսպէս պէտք է լինի և ոչ այլ կերպ: Այսպիսի չարիքներից մէկն է և կորսէտը: Վաղուց հաստատված մի տրամաբանական ճշմարտութիւն է, որ կորսէտի գործածութիւնը բոլորովին վնասակար է կնոջ համար. գիտութիւնը, յայտնի ֆիզիօլօգները իրանց հմուտ հետախուզութեամբ ու փորձերով միանգամ ընդ միշտ հաստատել ու յայտարարել են ի լուր մարդկութեան, որ կորսէտը վնասակար է, որ կնոջ թոքերը վնասվում ու կանոնաւոր չեն գործում: Քիչ ու շատ խելացի մտածող մարդը անշուշտ պէտք է համոզվէր մի այսպիսի տարրական ճշմարտութեան մէջ. բայց շատ անգամ տարրական ճշմարտութիւնը մնում է լոկ ճշմարտութիւն և ծառայում է մարդկանց խօսակցութիւնը հաճելի դարձնելու համար...

Քաղաքակիրթ աշխարհի տիկինները առանց կորսէտի չեն կարող ապրել, որովհետև կորսէտը նրանց մարմնին տալիս է գեղեցկութիւն, թէկուզ նրա չափազանց գործածութիւնից ամենքն

Մի բժիշկ ոչինչ մեղք գործած չի լինի իր դաստիարակչային էթիկայի դէմ, եթէ միայն անտարբեր, սառն դէպի մարդկային տանջանքները, եթէ նստի իր տանը և այցելութիւնների գնայ միայն այն ժամանակ, երբ հրաւէր կը ստանայ և լիուլի կը վարձատրվի. բայց դա կը լինի մի յանցանք մարդկային բարոյագիտութեան դէմ ու մենք այդպիսի մարդուն հասարակական տեսակէտից մեռած ու անպէտք կը համարենք։ Նախատակել, ցեխի մէջ գլորել այն գեղեցիկ կնոջը, որ հասարակական բարոյագիտութիւն է անուանվում, ոչ որ իրաւունք չունի, ինչ դիրք ու արտաքին կեղև էլ ունենայ նա։ Պայմանական ճշմարտութիւն, պայմանական արդարութիւն չը պիտի լինի մարդկային հասարակութեան մէջ, եթէ նա ուզում է ճիշդ որ մարդկային լինել, այս բառի ընդարձակ նշանակութեամբ...

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Նոյեմբերի 28-ին

Այսօր, վերջապէս, լուծվեց Մոսկվայի հայ գաղութի համար նոր քահանայ հրաւիրելու խնդիրը, մի ծանր խնդիր, որ այսքան տարիներ մի տեսակ սրած կացին էր դառել ծխականներիս գլխին կախված։ Լուծվեց, բայց վայ էն լուծվելուն... Այդպիսի պայմաններում, այդ եղանակով, այդպիսի կուրիօզներով և անպատիւ վարմունքներով ժամկոչ հրաւիրելն անգամ ամօթ է, ուր մնաց թէ ժողովրդի հովիւ։ Սակայն անցնենք եղելութեան, որից ընթերցողները կարող է հաւատալ մեր ասածների ճշմարտութիւնն ու անաչառութիւնը։

Այսօրվայ ծխականների ընդհանուր ժողովը, որ պէտք է զբաղվէր քահանայ ընտրելու խնդրով, տեղի ունեցաւ եկեղեցում, պատարագից յետոյ։ Ժողովը բաղկացած էր ընդամենը 54 մարդուց։ Բազմամարդ հայ գաղութից, որի թիւը մի քանի հազարների է հասնում, միայն 54 ծխական էր եկել ընդհանուր ժողովին՝ այդպիսի մի կենսական խնդիր վճռելու համար... Ամիսներ առաջ ընտրված մասնաժողովը, որ զբաղված էր արժանաւոր և տեղական պահանջներին համապատասխանող քահանայ որոնելու գործով, հաւաքված ծխականներիս ներկայացրեց երեք թեկնածու՝ հայր Արսէն Բագրատունի, Աւետիս Ահարոնեան (աշխարհական) և հայր Ազնաւուրեան։ Ամենքիս ներկայութեամբ մասնաժողովն այդ երեքին էլ շատ թռուցիկ կերպով և լակոնական լեզուով ընծայեց գովելի վկայագրներ և երեքին էլ արժանի դատեց Մոսկվայի համար քահանայ հրաւիրելու։ Անել դրութիւն էր ծխականներիս դրութիւնը։ Մեծամասնութիւնը չէր ճանաչում թեկնածուներից ոչ մէկին, մինչդեռ մէկն ու մէկին անպատճառ պէտք էր ձայն տալ։ Մեզ մնում էր կամ երեքին էլ միասին քահանայ հրաւիրել, վստահացած մասնաժողովի վկայութեան, կամ լսել հրապարակական քննադատութիւն թեկնածուների մասին ձեռնհաս ու տեղեակ ծխականների բերանից և ապա մեր պահանջներին համապատասխանող թեկնածուին սպիտակ քուէ ձգել։ Հրապարակական քննադատութեան փափուկ խնդիրը յարուցեց թեր և դէմ կարծիքներ։ Վերջապէս ընդհանուր հաւանութեամբ ընդունվեց—խօսել հրապարակօրէն թեկնածուների մասին, միայն առաջ բերելով նրանց դրական կողմերը և, որ ամենագլխաւորն է, չը շօշափելով ոչ մէկի պատիւը, չը դուրս գալով վայելչութեան սահմաններից։ Այս որոշումը, մեր կարծիքով, միանգամայն իրաւացի էր, որովհետև ոչ մի համայնք ոչ իրաւաբանօրէն, ոչ էլ բարոյապէս որ և է իրաւունք ունի հրապարակով սեւցնել, անուանարկել մի այլ համայնքի հոգևոր հովուին կամ որ և է գործիչին, թէ ինչ է, իրան քահանայ կամ գործիչ է հարկաւոր։ Պ. Լևոն Սարգսեան միանգամայն վայելուչ լեզուով և առանց նսեմացնելու միւս թեկնածուների արժանիքը, խօսեց պ. Ահարոնեանի անձնաւորութեան, նրա գրականական և հասարակական գործունէութեան մասին, նկարագրեց այն բարեմասնութիւնները, որոնցով օժտված է նա, եկաւ այն եզրակացութեան, որ, իր կարծիքով, պ. Ահարոնեան միանգամայն համապատասխան քահանայ կարող է լինել մայրաքաղաքի հայ գաղութի հասարակական և հոգևոր պահանջներին։ Համառօտակի խօսողներ եղան (բացառապէս մասնաժողովի անդամներից) նաև հայր Բագրատունու և հայր Ազնաւուրեանի բարեմասնութիւնների մասին։ Այնուհետև ընդհանուր ժողովի նախագահ պ. Ս. Մամիկոնեանն առաջարկեց քուէարկութիւն սկսել։

Վերջ ի վերջոյ տեղի ունեցաւ քուէարկութիւնը և 5 թէ 6 ձայնի առաւելութեամբ Մոսկվայի հայ գաղութի նոր հովիւ ընտրվեց Արսէն քահանայ Բագրատունին։ Տա՜յ Աստուած, որ նա արդարացնէ մեր յոյսերը...

Ծխական

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, դեկտեմբերի 2-ին

Խոնարհաբար կը խնդրեմ «Մշակի» համարում յայտարարել Բարձրագոյն Դրան հետեւեալ կարգադրութիւնը։

Նորին մեծութեան Սուլթանի իրադէի վրա հիմնվելով, Բարձրագոյն Դուռը կարգադրեց հետեւեալը. ամենայն զէնք, որոյ մուտքը արգելված է Թիւրքաց Թագաւորութեան մէջ, կը կալանաւորվի նոյն իսկ մաքսատանը, առանց որ և իցէ վարձատրութեան այդպիսի ստացողներին։

Կառավարիչ թիւրքաց ընդհանուր հիւպատոսարանի Թիֆլիսում՝

Յովհաննէս Նաֆիլեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, ամսիս 6-ին, Թագաւոր Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչի անուանակոչութեան օրը, Ալէքսանդրո-Նեւսկի տաճարում տեղի ունեցաւ պատարագ և ապա գոհաբանական մաղթանք։ Մաղթանքներ կատարվեցին նաև Վանքի մայր-եկեղեցում և բոլոր այլազգեան աղօթարաններում։ Առաւօտվանից քաղաքի բոլոր տները և խանութները զարդարված էին դրօշակներով։

—

Մի պարոն, որ չէ ցանկանում իր անունը հրատարակել, ուղարկել է մեզ Բագուից հարիւր րուբլի Մոսկվայի և Խարկովի չքաւոր ուսանողների օգտին։ Ցանկալի է, որ պարոնի օրինակին հետեւէին բազմաթիւ մեր հարուստները, որոնք այս անգամ բոլորովին խուլ մնացին դէպի համակրելի բարեգործական նպատակը։

—

Կիրակի, դեկտեմբերի 5-ին, Թիֆլիսի հասարակական ժողովարանում կայացաւ Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան պարահանդէսը, որ գրաւել էր երկու սեռի ընտիր հասարակութիւն։ Հիւրերի մէջ կային և պաշտօնական անձինք։ Երեկոյթն անցաւ ուրախ. պարերը շարունակվեցին մինչև ժամի երեքը։

—

Թիֆլիսի և Ռոստովի մէջ հեռագրական հաղորդակցութեան խանգարվելու պատճառով այս օրերս հեռագիրները ուշանում էին և ստիպված էին ուրիշ գծերով անցնել։ Ռուսաստանի պօստը սկսել է անկանոն ստացվել, որի պատճառով մայրաքաղաքի և արտասահմանեան պարբերական հրատարակութիւնները ուշ են ստացվում Թիֆլիսում։

—

Լեռնային առողջարար օդը վաղուց դարձրել է իր վրա արտասահմանեան բժիշկների ուշադրութիւնը և լեռնային տեղերում հիմնված են յատուկ բուժարաններ։ Այժմ Պետերբուրգի պրօֆէսօրներից մէկը, դոկտոր Պաստեռնացկի, հարց է յարուցել կովկասեան լեռների բուժարար ազդեցութեան մասին և իր զեկուցման մէջ, որ նա կարդաց Ժողովրդական առողջապահութեան ընկերութեան մէջ, առաջարկեց օգտվել կովկասեան լեռնային օդի կազդուրիչ և կենսարար ույժից՝ բժշկելու այն հիւանդներին, որոնք ունեն ջղային հիւանդութիւն և կարօտ են թարմ ու մաքուր օդի։ Բժիշկները մեծ հետաքրքրութեամբ լսեցին զեկուցումը և որոշեցին ուսումնասիրել լեռնային տեղերը բժշկական նպատակների համար։

—

Քաղաքներում ձայնաւոր ընտրելու ժամանակ առաջ է գալիս հետեւեալ հարցը. արդեօք այն անձը, որ քուէարկվում է քաղաքային ձայնաւոր դառնալու և սևացել է առաջին ընտրողական օրը, կարող է նորից դնել իր տուփը ընտրողական հետեւեալ օրերում։ Շատ տեղ այդպիսի իրաւունք տրվել է ընտրողներին և մեր քաղաքների ձայնաւորների մի մասը ընտրված է այդ եղանակով։ Կառավարչական սենատը, աչքի առաջ ունենալով այդպիսի փաստեր, բացատրել է, որ նոյն ընտրողական շրջանում սևացած թեկնածուն այլ ևս անկարող է նորից դնել իր քուէտուփը ընտրութեան համար։

—

ՓՕԹԻՒՑ մեզ գրում են, դեկտեմբերի 4-ից. «Նոյեմբեր ամսին պատահած ծովային մեծ փոթորիկների ժամանակ նաւահանգստում ծանծաղուտը խրվեց անգլիական ընկերութեան մի շոգենաւ. մարդկանց վնաս չը պատահեց, միայն շոգենաւի ներքին մասը յետևի կողմից վնասվեց, փոթորիկները հանդարտվելուց յետոյ փրկարար շոգենաւի օգնութեամբ ազատվեց և արդէն նաւահանգստի մէջ նորոգվում է։ Միևնոյն ժամանակ Ռուսաստանից եկող մի յունական առագաստանաւ, քարածուխ բարձած, խորտակվեց նաւահանգստի պատից մի քանի սաժէն հեռաւորութեան վրա. նաւապետը և նաւաստիները ազատվեցին։ Իսկ անցեալ շաբաթ Բաթումից վերադարձող Ազովեան ընկերութեան Բաթում շոգենաւը, ընդհարվելով նաւահանգստի պատին դրսի կողմից՝ առաջին կողմը ջարդվեց, որից յետոյ շոգենաւը չը կարողացաւ իր ճանապարհը շարունակել և մի քանի օր սպասելուց յետոյ միևնոյն ընկերութեան շոգենաւով Օդեսա տարվեց։ Նաւահանգստի վերանորոգութիւնը շարունակվում է եռանդուն կերպով՝ մի կողմից փորող շոգենաւը լայնացնում է ծովը, իսկ միւս կողմից արդէն սկսել են հիմքարերը իջեցնել ծովը. մօտաւորապէս կէս մասը փորված է. շտապում են մի քանի շոգենաւերի տեղ պատրաստել, որ նաւահանգստից դուրս սպասող շոգենաւերին դիւրութիւն լինի շուտ գալ բարձելու, որոնք շաբաթներով իրանց հերթին են սպասում։ Այս տեղ վերջին օրերը եղանակները կատարեալ աշնանային են. քաղաքումս տարածված են մանկական հիւանդութիւններ. մահվան դէպքեր էլ լինում են. մեր քաղաքի երեք բժիշկներն էլ գործում են եռանդով, միշտ հերթակալ գտնվելով քաղաքային բուժարանում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է այն սկանդալի մասին, որ տեղի է ունեցել յայտնի «Րէյտերի գործակալութեան» մէջ, որը, ինչպէս յայտնի է, ամենախոշոր լուրեր մատակարարողն է Անգլիայից և Եւրոպայից դուրս գտնվող երկիրների բոլոր ցամաքային մամուլի համար։ Երեք տարի է արդէն, ինչ «Daily Mail» լրագիրը մեղադրում է յիշեալ գործակալութիւնը այն բանի մէջ, որ նա նպաստ է ստանում տրանսվաալեան կառավարութիւնից, և շարունակ այնպիսի տեղեկութիւններ է հաղորդում, որոնք նպաստաւոր են աւելի բօէրների համար։ Լոնդոնի լրագիրների հրատարակիչները պահանջում էին, որ «Րէյտերի գործակալութիւնը» դատի ենթարկի «Daily Mail» լրագրին, բայց նա, յայտնի չէ թէ ինչ պատճառով, այդ բանը չէր անում։ Այժմ «Daily Mail» հաղորդում է, որ «Րէյտերի գործակալութեան» խմբագրութեան մէջ տեղի են ունեցել մեծ փոփոխութիւններ։

—Անգլիական «Daily Mail» լրագրի թղթակիցներից մէկը Հարաւային-Աֆրիկայում, Լէդի Սարրա Վիլսօն, գտնվում է այժմ բօէրների մօտ իբրև գերի, Պրէտօրիայում։ Ասում են, որ Ժուբէր հեռագրել է անգլիական զինուորական իշխանութիւններին և առաջարկել է փոխել Լէդի Վիլսօնին մի ուրիշ գերի բօէր կնոջ հետ, որը ընկել է անգլիացիների ձեռքը։ Լէդի Սարրա Վիլսօն միակ կինն է, որ գնացել է պատերազմի դաշտը իբր թղթակից։ Նրա առաջին թղթակցութիւնը Մեֆկինգից, որ լոյս տեսաւ «Daily Mail» լրագրի մէջ, մեծ տպաւորութիւն գործեց, որովհետև նա պարզ գոյներով նկարագրեց պաշարված քաղաքի դրութիւնը։ Այդ ժուռնալիստ կինը ծագում է արիստոկրատիական ընտանիքից. նրա հայրն է—դուքս Մալբորօ։ Նրա մայրը համարվում էր Անգլիայի ամենաերևելի կանանցից մէկը. նա միշտ հետաքրքրվում էր սօցիալիստական հարցերով և այդ միևնոյնը ներշնչեց իր աղջկան։ Պրէտօրիայում, ի միջի այլոց, գտնվում է նմանապէս նրա ազգական Ուինստօն Սպէնսէր Չերչիլ։

—«Standard» լրագիրը պահանջում է, որ Բուլլէր տեղեկութիւններ հաղորդէ Տուգելի վրա տեղի ունեցած յաղթութեան մասին, հակառակ դէպքում, ասում է լրագիրը, Բրիտանիայի հեղինակութիւնը կը վնասվի։

էլ վնասվում են, նոյն իսկ երբեմն յանկարծամահ են լինում։ Ինչպէս կօրսէտը մարմնին ոչ մի գեղեցկութիւն չէ տալիս, ասում է պ. Բաղեցկի, այլ տգեղացնում է. կինը՝ առանց կօրսէտի գործածութեան, աւելի գեղեցիկ է, և այդպէս էլ պէտք է լինի. բաւական է միայն յիշել յոյների կլասիքական Փիզիքական գեղեցկութիւնը, որով հները այնքան յափշտակվում էին և բանաստեղծները դրուատում։ Մինչև անգամ մենք մուզէյներում և գեղարուեստական գալերէաներում տեսնելով յունական գեղեցկութեան բեկորները՝ հիանում ենք, իսկ այն ժամանակվայ մարդիկը կօրսէտի մասին գաղափար անգամ չունէին։ Ահա շնորհիւ այդ չարիքի մեր մանուկ սերնդի մեծագոյն մասը ծնվում է արդէն հիւանդ և թոյլ կազմուածքով, վատառողջ մայրը ծնում է հիւանդ ձգտումներով օժտված զաւակներ։ Այդպիսով վնասվում է ամբողջ հասարակութիւնը, նա թուլանում, ընկնում է Փիզիքապէս, թոքախտը և ջղային զանազան հիւանդութիւնները այլասեռում են նրան ու մօտեցնում կործանման անդունդին, ինչպէս Ֆրանսիայում, ուր արդէն կազմակերպված են բազմաթիւ ընկերութիւններ այդ ընդհանուր չարիքի առաջն առնելու համար։

Բայց ինչ միջոցներ են հարկաւոր մանուկ սերնդի առողջութիւնը պահպանելու կամ վերականգնելու համար։

Մեր ուսումնարաններում Փիզիքական զարգացման իբր միջոց ընդունված է զինուորական մարմնամարզութիւնը՝ մի վերին աստիճանի աննպատակայարմար սիստեմ, որը փոխանակ մանուկների մէջ եռանդ ու սէր ծնեցնելու, աւելի է նրանց զզուեցնում և ցանկալի հետեւանքը չէ ստացվում. մարմնամարզութեան դասերի ժամանակ միշտ կարելի է նկատել աշակերտների դէմքի վրա դժկամակութեան ու հիւանդոտ արտայայտութեան հետքեր։ Զինուորական մարմնամարզութեան մէջ ընդունված իւրաքանչիւր շարժում պահանջում է որոշ չափով ուղեղի ու նեարդերի լարումն, որով մատաղահասներն ու վատառողջները շուտով յոգնում ու ձանձրանում են։ Ամենից յարմարը հետաքրքիր ու ազատ խաղերն են՝ վազելը, հեծայական քայլերը, կրօկէտը և այլն։

Մոտաւորապէս այսպիսի վիճակի մէջ են գտնվում այն մանուկները, որոնք ունեն ծնողներ, ազգականներ, սրտակից բարեկամներ և որոնք ապրում են քիչ ու շատ յարմար տներում։ Բայց կան մանուկներ, որոնք ամեն ինչից զուրկ են. նրանք չեն տեսել ծնողների փաղաքշանք, բարեկամների քաղցր հայեացքը նրանց չէ շոյել ու գգվել, նրանք չեն ապրել տաք ու մաքուր սենեակներում. նրանց բնակութեան տեղերը զանազան մութ, խոնաւ ու գաղտնի որջեր են, նրանց բարեկամներն ու դաստիարակները գինետների ու բանտերի մէջ սնված զանազան կարգի եղեռնագործներն են. դրանք «փողոցային մանուկներն» են, որոնց թիւը՝ պ. Բաղեցկու վիճակագրական քաղուածքների համեմատ, հազարների ու տասնեակ հազարների է հասնում մեծ քաղաքներում։ Շարունակ գտնվելով աղքատ, կոպիտ, կատաղի, բազմաթիւ յանցանքների տէր մարդկանց շրջանում՝ երկու սեռին պատկանող այդ փոքրիկ արարածները անբարոյականանում ու փչանում են։ Նկատված է, որ յանցաւորների մի նշանաւոր տոկոսը կազմում են այդ անտուն, անտէր թափառաշրջիկները։

Ո՞վ է մեղաւոր, ո՞վ է պատասխանատու այդ չարիքի համար. ի հարկէ հասարակութիւնը, որ անուշադիր է գտնվել դէպի իր դժբաղդ անդամները։ Փոխանակ այդ արտաքսված, անողոք ճակատագրից հալածված թշուառներին խնամքի կերպով ապաստանելու, նրանց փրկութեան ճանապարհը ցոյց տալու՝ հասարակութիւնը խուլ ու անտարբեր է գտնվել. նա սառնասրտութեամբ սովորել է նրանց դատապարտել, բանտարկել կամ փակել զանազան ողորմելի ապաստարաններում՝ նրանց բարոյապէս փրկելու նպատակով... Այն ինչ պ. Բաղեցկու ասելով՝ չը նայած որ մեր ապաստարանները կլանում են խոշոր գումարներ ու նպաստներ, դեռ ևս անպէտք ու անզօր են օգնելու այդ թշուառներին. նախ այդ ապաստարաններում կոպիտ վարմունքն ու ծեծը հիմա էլ համարվում են կրթիչ, ուղղիչ միջոցներ և երկրորդ՝ նրանք այնտեղ ո՛չ մի օգտակար ու հետաքրքիր բան չեն սովորում. այդ փակված տեղից հեռանալով դարձեալ մնում են անօգնական, անգործ ու քաղցած, դարձեալ սկսվում է դաժան աստանդական կեանքը, մինչև որ եղերական մի օր և է գործի մէջ մեղադրվելով՝ իրանց կեանքը կը մաշեն սառն բանտերում, կամ դժբաղդանալով ընդ միշտ կը կորչեն զանազան կասկածաւոր ու գաղտնի որջերում։

Ահա այդ կորածների ազատութեան համար հարկաւոր է գործունէութեան աւելի խելացի սիստեմ, աւելի արմատական միջոց. գոյութիւն ունեցող ապաստարանները անկասկած աննպատակայարմար են. դրանց տեղ հարկաւոր է կազմել գիւղերում կամ առանձին ագարակների մօտ կօլօնիաներ, որտեղ այդ շրջմոլիկ մանուկներին պէտք է անպայման ծանօթացնել գիւղատնտեսական կամ անտայնագործական զանազան արհեստների հետ, այդպիսով նրանք կարող կը լինեն ապագայում իրանց համար նոր կեանք ստեղծել։ Իսկ որ գլխաւորն է՝ պէտք է միշտ մարդասիրաբար վերաբերվել նրանց և անպատուաբեր ծեծը ընդմիշտ դուրս հանել դաստիարակութեան ծրագրից։

Այնուհետև պ. դասախօսը ընդարձակ կերպով նկարագրեց Շվեդիայում, Նորվեգիայում, Դանիայում և Ֆինլանդիայում գոյութիւն ունեցող հիմնարկութիւններն ու ձեռնարկութիւնները նոր սերնդի կանոնաւոր, խելացի դաստիարակութիւնը առաջ տանելու համար։

Վերջում կարդացվեց մեր մէջ նոր կազմված ընկերութեան կանոնադրութիւնը։

Մ. Աւագեանց

—Լոնդոնից հեռագրում են «Новости» լրագրին, որ վերջին մինիստրական խորհրդի ժամանակ Չեմբերլէնի հրաժարականը չընդունվեց, բայց բոլոր մինիստրներն էլ անբաւականութիւն յայտնեցին նրա ճառի առիթով։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրքաց սուլթանը այժմ Մէկկայում մի տուն է կառուցանում ուխտաւորների համար, որը իր մեծութեամբ երկրորդ տեղը կը բռնի աշխարհիս երեսին։ Այդ տունը կարող կը լինի պարունակել իր մէջ 6000 ուխտաւորներ։ Իր մեծութեամբ առաջինն է համարվում Վիէննայի շրջակայքում գտնվող տունը։ Նա բաղկացած է 1500 սենեակներից, ունի 13 բակ, 31 սանդուղքներ և կարող է պարունակել իր մէջ 2112 մարդ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

3 դեկտեմբերի

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ «Րէյտերի գործ.»։ Այստեղ հասաւ 5-րդ դիվիզիայի հրամանատար սըր Չարլզ Ուարրէն։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտերի գործ.»։ Զինուորական մինիստրութեան հաղորդագրութեան համաձայն, 6-րդ դիվիզիան գէնքի է կանչված։ Այդ դիվիզիայի չորս բատալիօն նաւեր կը նստեցնվեն մինչև չորսեթ օր։ Կառավարութիւնը որոշել է ձեռնարկել նաև 7-րդ դիվիզիայի զէնքի կանչելուն։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ «Րէյտերի գործ.»։ Իօհաննէսբուրգի լրագրում հրատարակված է դեկտեմբերի 1-ից նախագահ Կրիւգէրի շրջաբերականը, որի մէջ յայտարարվում է, թէ հանքերում գտնվել են օրէնքով չը թոյլատրված առարկաներ, որոնք յարքունիս կը գրաւվեն։

Այն ժողովում, որը կայացաւ կարօտեալներին օգնելու նպատակով, պարզվեց, որ Իօհաննէսբուրգում այժմ գտնվում են 14,000 մարդ, որոնք օգնութեան են կարօտ։

ԼՈՐԵՆՑԷ-ՄԱՐԿԷԶԻ։ «Րէյտերի գործ.»։ «Post» լրագրի թղթակից Վինստոն Չերչիլ, որին գերի էին վերցրել բօէրները Կոլէնզօի մօտ զրահապատ գնացքի հետ կռւելու ժամանակ, նոյեմբեր ամսի միջին թւերում փախել է գերութիւնից։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտերի գործ.»։ Երեկոյեան լրագիրներում տպված է մի հեռագիր Վիէնից, և. բեբշաբթի օր, երեկոյեան, որտեղ հաղորդված է, թէ Լէդի-Սմիթի բերդապահ զօրքը նորից դուրս գալու փայլուն փորձ արեց և քանդեց Մօլէրպրոյս գետի վրա եղած կամուրջը, որ չատ չփոթեցրեց բօէրներին։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտերի գործ.»։ Այստեղ լուրեր են պտտում, թէ Լէդի-Սմիթ ազատված է, բայց զինուորական մինիստրութեան մէջ այդ մասին ոչ մի լուր չէ ստացված։

ՊԱՐԻԶ։ Հաւասի գործ.»։ Բարձրագոյն դատարանը Միապետական վկաների հարց ու փորձը վերջացաւ։ Սկսվել է նացիօնալիստ վկաների հարց ու փորձը։ Նիստը փակված է։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտերի գործ.»։ Մինչև կէս գիշեր զինուորական մինիստրութեան մէջ Լէդի-Սմիթի ազատելու մասին ոչ մի ճշգրիտ տեղեկութիւն չէ ստացվել։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտերի գործ.»։ Գեներալ Ֆրէնչի՝ դեկտեմբերի 1-ից հեռագրի մէջ հաղորդված է, որ առաւօտեան նկատվեց թշնամու երեք զօրաբաժին 1800 մարդուց բաղկացած, որոնք թողել էին իրանց դիրքերը և, ըստ երևոյթին, սկսեցին յարձակվել Նաուպօրտի վրա։ Անգլիացիք առաջ ուղարկեցին հեծելազօրքի և արտիլէրիայի մի զօրեղ զօրաբաժին, և ստիպեցին լռել բօէրների երկու թնդանօթներին, իսկ հեծելազօրքը յետ քշեց բօէրներին, որոնց մեծ մասը յետ քաշվեց դէպի իր առաջվայ դիրքը։ Երեկոյեան դէմ բօէրները գրաւեցին Կէզլէֆօնտէն, բայց յետ մղվեցին, երբ սկսեցին նրանց ռմբակոծել անգլիական երկու թնդանօթ, կորցնելով 40 մարդ սպանված ու վիրաւորված։ Անգլիացիների կողմից սպանված է մէկ մարդ. մէկ օֆիցեր և ութ զինուոր վիրաւորված են։

ԻՕՐԿ։ «Րէյտէրի գործ.»։ Այսօր Դէվօնշիրեան դուքսը մի ճառ արտասանեց այստեղ, որի մէջ ասեց. «Թէպէտ մինչև այժմ չէ կարելի մատնացոյց անել բրիտանական զօրքի ոչ մի մեծ աջողութեան վրա, այնու ամենայնիւ ես շնորհաւորում եմ երկիրը այն բանի համար, որ չը նայած չափազանց յուզմունքներին, որ նա կրեց այդ ժամանակ, նա միայն կատարեալ հանգիստ և ցոյց տուեց վճռողականութիւն՝ շարունակել կռիւը մինչև բաւարար վախճանը, չը նայելով քաղաքական տարբեր հայեացքներին, անգլիական պետական գործիչները խօսում էին մի և նոյն լեզւով, համոզելով երկիրը աջակցել կառավարութեան։ Կառավարութեան քաջ յայտնի է, որ եթէ պատերազմը շարունակվի մինչև երկրի երկարատև համբերութեան սպառվելը, պատերազմ վարելու ձեը քննադատութեան կենթարկվի և, որ յամենայն դէպս, կը դատապարտեն այն կառավարութիւնը, որ գործը պատերազմի հասցրեց. յոյս ունեմ, որ քննադատութիւնը կը բաւականանայ կառավարութեան գործունէութեան եղանակով և չի դիպչի գեներալներին և ուրիշ օֆիցերներին։ Ոչինչ այնքան անհրաժեշտ չէ զօրքի ոգու համար, ինչպէս վստահութիւն դէպի նրանց ղեկավարները։ Պէտք է երախտագիտութիւն յայտնել այն քաջ մարդկանց, որոնք ղեկավարում են զօրքին ծանր և երկիւղալի պայմաններում։ Ապա դառնալով քաղաքականութեան, հռետորը ասեց, որ յաղթութիւնները չեն արդարացնում պատերազմը, և գովասանքով խօսեց այն օգնութեան մասին, որ ցոյց տուին անկախ կօլօնիաները, որ ապացոյց է ոչ միայն բրիտանական պետութեան միութեան, այլ և այն բանի, որ կօլօնիաները համոզված են Անգլիայի գործի ճշմարտութեան մէջ, մինչդեռ օտարերկրեայ լրագիրները համարեա միաձայն այն միտքն են յայտնում, թէ Անգլիան արդար չէ. այդ կարծիքին չը պէտք է աւելի էլ մեծ նշանակութիւն տալ. օտարերկրեայ մամուլը կառավարութեան քաղաքականութեան վրա ոչ մի ազդեցութիւն չունի. մինչդեռ համարեա բոլոր երկիրների մամուլը պախարակում է Անգլիային, կառավարութիւնները չատ օրինական են պահում իրանց։ Այդ կառավարութիւններից Անգլիան խրախոյս չէ սպասում, բայց պահանջում է միայն չէզոքութիւն, և բոլոր կառավարութիւնները, առանց բացառութեան, մինչև այժմ օրինական են պահել իրանց։ Ապա հռետորը հաղորդում է, որ անգլիական լրագիրները մեծ նշանակութիւն են տալիս Անգլիայի մասին արտասահմանում արած անախորժ նկատողութիւններին, այն ինչ նրանք ուշադրութիւն չեն դարձնում այն օտար լրագիրների չափաւոր լեզուին, որոնք, ինչպէս յայտնի է, կապ ունեն բոլոր կառավարութիւնների հետ։ Հռետորն ասեց, որ Անգլիան լաւ յարաբերութիւնների մէջ է գտնվում բոլոր եւրոպական պետութիւնների հետ և արտասահմանեան մամուլի յարձակումների մեծ մասը բացատրվում է նրանով, որ չը գիտեն Անգլիայի և Տրանսվաալի փոխադարձ յարաբերութիւնների պատմութիւնը։ Վերջը դուքսն ասեց, թէ քանի կռիւը սաստիկ կը լինի, այնքան աւելի վճռականութիւն կը յայտնվի այլ ևս երբէք չը թոյլ տալու, որ աֆրիկական կօլօնիաներում տեղի ունենայ այն, ինչ-որ տեղի է ունենում այժմ այնտեղ։

ՍԻԴՆԷՅ։ Ի նկատի ունենալով վերջերս անգլիական զէնքին հասած դժբաղդութիւնները Հարաւային Աֆրիկայում, Նոր Հարաւային Վալլէսի առաջին մինիստրը դիմեց Չէմբէրլէնին հարցնելով, թէ արդեօք հարկաւոր չե՞ն նոր օգնական զօրքեր ուղարկել կօլօնիաներից։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դեկտեմբերի 3-ին տեղի ունեցաւ հանդուցեալ պետական կօնտրօլէօր Ֆիլիպպօվի մարմնի յուղարկաւորութեան հանդէսը։ Յուղարկաւորութեանը ժամանեց Պետական Խորհրդի Օգոստափառ Նախագահ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաեվիչ։ Յուղարկաւորութեանը Գատչինայից ժամանեց Թագաւոր Կայսրը Մեծ Իշխան Կիրիլլ Վլադիմիրօվիչի ուղեկցութեամբ։ Թաղման ծէսը կատարելուց յետոյ Նորին Մեծութիւնը բարեհաճեց գնալ դագաղի ետևից մինչ գերեզմանատուն Իսիդօրեան եկեղեցում և առաջ ածել դագաղի վրա։ Ապա Թագաւոր Կայսրը ճանապարհ ընկաւ Գատչինա։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Standard» լրագրի զինուորական թղթակիցը, նկարագրելով Մագէրսֆօնտէնի մօտ եղած կռիւը, ասում է, որ բօէրների հրամանատարներից մէկը պատմեց վիրաւորվածների մասին հոգ տանող կապիտանին, որ կռւի սկզբում, 500 մարդուց բաղկացած նրա զօրաբաժնում, սպանվեցին 33, և նոյնպէս 40 հոգուց բաղկացած սկանդինավեան զօրաբաժնում սպանվեցին 7 մարդ, վիրաւորվեցին 20 մարդ. դրանից կարելի է եզրակացնել, որ բօէրները, երևի, ծանր կորուստներ են կրել։

Զինուորական մինիստրութիւնը յայտարարում է, որ 6-դ դիվիզիան զէնքի է կանչված։ Մինչև կիրակի 4 բատալիօններ կուղարկվեն պատերազմի դաշտը։

«Daily Telegraph» լրագիրը հաղորդում է, որ կազմակերպվում է պաշարողական նոր պարկ։

«Daily News Kapstadt», նոյեմբերի 30-ից հաղորդում է, որ անգլիական զէնքի անաջողութիւնը ամենաճնշող տպաւորութիւն է գործում Հաւաստարիմ հպատակները, որոնց թիւը ամենևին չէ մեծանում, չատ մուայլ մաքերով են պաշարված։ Հօլլանդացիների ոգևորութիւնը աճում է։ Նրանց մեծ մասին դժուար չէ համոզել միանալու բօէրների հետ։ Արևելեան սահմանից երկիւղալի տեղեկութիւններ են ստացվում։ Հինգշաբթի գիշերը հօլլանդացիների բազմաթիւ զօրաբաժինը Ապատօլա լեռան անցքերի վրայով չարժվեց դէպի Վիկտօրիա-Իստ շրջանը։ Գաղտնի ժողովներ են տեղի ունենում։ Իշխանութիւնները զինաւորում են Օստւէրհէյմեան և Րէյրիդեան շրջանների հաւատարիմ հպատակ ֆերմերներին։

ՊԱՐԻԶ։ Մինիստրների խորհուրդը Ելիսեան պալատում զբաղվում էր Ֆրանսիայի և նրա կօլօնիաների մէջ ծովային հեռագրաթել շինելու նախագծով։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ։ Մալօնօից ստացվեց այստեղ պաշտօնական հեռագիր, որը հաղորդում է թէ երկուշաբթի Մալօնօ ռմբակոծութեան ենթարկվեց, որից յետոյ տեղի ունեցաւ սաստիկ կռիւ։ Անցեալ գիշեր կռիւ սկսվեց և Մէֆկինգի մօտ։ Բօէրները փորձ փորձեցին տիրելու բրիտանական մարտկոցին, բայց ստիպված էին յետ քաշվել։ Կորուստները անյայտ են։

ՄՕԴԴԷՐ-ՐԻՎԷՐ, 1 դեկտեմբերի։ Գեներալ Մէտուէնի զօրքերը այստեղ այն պատճառով վերադարձան, որ այդ զօրքերը, որոնք գրաւած ունէին դիրքերը երեքշաբթի, տանջվում էին ջրի պակասութիւնից։ Գերի վերցրած և վիրաւորված բօէրները պատմում են, որ նրանց կորուստները 700 մարդուց աւելի են։

4 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այսօր Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնան Օգոստափառ երեխանցով բարեհաճեց Գատչինայից Ցարսկօե-Սելօ տեղափոխվել բնակութեան համար։

ՄՕՍԿՎԱ։ Կոմս Տօլստոյ վեր է կենում անկողնից կարճ ժամանակով։ Այսօր նա նստած էր բաղկաթոռի մէջ։ Ընդհանուր ոյժերը բաւարար են. ախորժակը լաւ է։

ԼՈՆԴՈՆ, 16 դեկտեմբերի։ Գեներալ Բուլլէրի հեռագիրը դեկտեմբերի 15-ից, Չիվելէի մօտ բանակից, հաղորդում է. «Ես պէտք է, դժբաղդաբար, հաղորդեմ ճակատագրի ծանր հարուածի մասին։ Առաւօտեան ես իմ բոլոր ոյժերով դուրս եկայ Չիվելէի մօտ եղած բանակից։ Տուգելու գետի վրա երկու տեղ կայ, որոնցով կարելի է անցնել գետը։ Իմ դիտաւորութիւնն էր այդ տեղերից մէկին հասնել այն բրիգադայի օգնութեամբ, որին պէտք է օգնութեան գար գլխաւոր բրիգադան։ Գեներալ Գարտ պէտք է գնար ձախ կողմից, գեներալ Գիլդեարդ—աջ կողմից, գեներալ Լիտտլ-Տօկ երկուսին ևս պէտք է օգնէր։ Առաւօտեան տեսնելով, որ գեներալ Գարտ չէ կարող տեղ հասնել, ես նրան հրամայեցի յետ քաշվել։ Նա, սակայն, յարձակում գործեց մեծ քաջութեամբ։ Նրա առաջապահ բատալիօնը ծանր կորուստ ունեցաւ։ Գնդապետ Բրօկ ծանր կերպով վիրաւորված է։ Ես ապա հրամայեցի գեներալ Գիլդեարդին կռւի մէջ մտնել, որ և կատարեց նա։ Նրա առաջապահ գունդը գրաւեց Կօլէնզօ կայարանը և կամուրջի մօտ գտնվող շինութիւնը։ Այդ վայրկեանին ես լսեցի, որ ամբողջ թնդանօթաձիգ զօրքը, որին ես հրամայեցի առաջ գնալ յարձակմանը օգնելու համար, այն է 14-րդ և 66-դ դաշտային բատարէաները և վեց 12 ֆունտանոց նաւային արագաձիգ թնդանօթները մօտեցան գետին, որը ամբողջապէս գրաւված էր թշնամիներից։ Թշնամին յանկարծ կրակ բացեց կարճ տարածութեան վրա։ Բոլոր ձիաները կոտորվեցին։ Թնդանօթաձիգ զինւորները ստիպված էին թնդանօթներով կանգ առնել։ Չը նայելով յուսահատ ջանքերին, ազատվեցին մի երկու թնդանօթ։ Ես որովհետև զօրքերը, առանց թնդանօթաձիգ զօրքի օգնութեան, պէտք է իզուր կոտորվէին, ես հրամայեցի զօրքերին յետ քաշվել կատարեալ կարգապահութեամբ։ Օրը չոգ էր և ծանր զօրքերի համար, որոնք գերազանց կերպով էին գործում։ Մենք թողեցինք թշնամուն տասը թնդանօթ և մէկը, բացի դրանից, զոհ գնաց թշնամու ռումբին։ Երկիւղ եմ կրում, որ Գարտի բրիգադայի կորուստները ծանր են եղել, բայց յոյս ունեմ, որ ծանր կերպով վիրաւորվածների թիւը համեմատաբար մեծ չէ։ 14-րդ և 66-րդ դաշտային բատարէաները մեծ կորուստներ ունեցան։ Մենք յետ քաշվեցինք Չիվելէի մօտ գտնվող բանակը։

ԼՈՆԴՈՆ։ Գեներալ Բուլլէրի կրած պարտութեան մասին պաշտօնական հաղորդութեան պատճառով, միջոցներ են ձեռք առնված շուտով ուղարկելու 7-դ դիվիզիան և լրացնելու թնդանօթաձիգ զօրքի կորուստները։

Բոլոր լրագիրները հանգիստ կերպով քննում են Բուլլէրի պարտութիւնը և միաձայն յայտնում են, որ հնդկական ապստամբութեան օրից Անգլիան այդպիսի նեղ դրութեան մէջ չէ եղել, բայց պատերազմի վերջնական հետևանքին նըրանք կատարեալ հաւատով են վերաբերվում։

ԼՈՆԴՈՆ։ Երեքպետեան դաշնակցութեան կառավարութիւնների մէջ կայացած համաձայնութեան հիման վրա, գերմանական, աւստրիական և իտալական զինուորական կցորդների պաշտօնները Պարիզում թափուր են մնում մինչև նոր կարգադրութիւն։ Գերմանական այժմեան կցորդ Զիւսկինդ յետ է կանչված։

5 դեկտեմբերի

ՍԻԴՆԷՅ։ «Րէյտերի գործ.»։ Բրիսբէյն նահանգապետը հեռագիր է ստացել Անգլիայի իշխանութիւններից, որ նրա առաջարկութիւնը՝ Հարաւային-Աֆրիկայում ծառայելու համար զօրք ուղարկելու մասին, կընդունվի յօժարութեամբ։

ՖՐԱՆԿՖՈՒՐՏ ՄԱՅՆԻ ՎՐԱ։ «Frankfurter Zeitung» լրագրին հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ սուլթանի փեսայ Մահմուդ փաշան, որը 20 տարի է ինչ պսակված է սուլթանի քրոջ՝ պրինցեսի Շիւէ-Սուլթանէի հետ, անհետացել է երեք երեք օր սրանից առաջ իր երեխաներով։ Մահմուդ ազատամիտ էր համարվում։ Բօսֆօրի վրա գտնվող պալատը շրջապատված է երէկվանից պալատական ոստիկաններով։ Պրինցեսի Շիւէ ոչինչ չը գիտէ իր ամուսնու բնակութեան տեղի մասին։ Նա միայն մի նամակ է գտել, որի մէջ նրա ամուսինը գրում է, թէ ընդմիշտ թողնում է Կ. Պօլիս, որովհետև նա չէ կարող տանել այստեղի կարգերը։ Արտաքին գործերի մինիստրը հրաման է ստացել սուլթանից՝ հեռագրել Թիւրքիայի արտասահմանեան բոլոր հիւպատոսներին և դեսպաններին, որ նրանք իմանան, թէ որտեղ է գտնվում Մահմուդը։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտէրի գործ.»։ Ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, կէսօրից յետոյ տեղի է ունեցել շուտափոյթ գումարված մինիստրական խորհուրդ, որտեղ ներկայ չէր Չեմբերլէն։ Չեմբերլէնի բացակայութիւնը բացատրվում է նրանով, որ Չեմբերլէն գնացել է Դուբլին, որտեղ երկուշաբթի օր համալսարանը մտադիր է յանձնել նրան պատուաւոր կոչումը։

ՄԱԴՐԻԴ։ «Հաւասի գործ.»։ Պատգամաւորների ժողով։ Սիլվէլա, պատասխանելով հարցապնդումներին, բոլորովին սուտ է անուանում ռուս-սպանիական դաշնակցութեան մասին տարածված լուրերը։

ՍՕՖԻԱ։ Իշխան Ֆերդինանդ երէկ այստեղ եկաւ։ Ժողովը երէկ ձեռնարկեց բիւջետի քըննութեան։

ԲՈՒԼՈՒՎԱՅՕ, նոյեմբերի 26-ին։ «Րէյտէրի գործ.»։ Մեֆկինգում ամսի 24-ին ամեն ինչ բարեյաջող էր։ Բօէրները միայն 2000 մարդ ունեն, գեներալ Սնիմանի հրամանատարութեամբ։ Նրանք ունեն հինգ թնդանօթ։

ՊՐԷՏՕՐԻԱ, դեկտեմբերի 3-ին։ «Րէյտէրի գործ.»։ Մեֆկինգի մօտ տեղի ունի յարձակում բրիտանական մի փոքր նաւատորմի վրա։ Գործը աջող է գնում։ Նաւահանգիստը արդէն ծանր վնասներ է ստացել։

Մօդեր-Րիվերից սուրհանդակի ձեռքով բերած պաշտօնական հաղորդութիւնը ասում է, որ բօէրները մեծ քանակութեամբ աւար են ձեռք բերել, որոնց թւում 200 հրացան Մետֆօրդի, երկու արկղ փամփուշտներ և հարիւրաւոր սուինները։ Անգլիացիք մասամբ յետ քաշվեցին դէպի Բէլմօնտ։ Անգլիացիների կորուստը չատ մեծ է։ Սպանվածների կոյտերը լցրել են պատերազմի դաշտը։ Մենք կորցրել ենք մեծ քանակութեամբ ձիաներ։ Կռիւը վերջացաւ մեզ համար փառաւոր յաղթութիւնով, և առաւել ևս բարձրացաւ մեր զօրքի ոգևորութիւնը, որը նրանց ոյժ կը տայ աւելի մեծ քաջագործութիւններ անելու համար։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտէրի գործ.»։ Մօդէր-Րիվերից դեկտեմբերի 3-ից ստացած հեռագիրը հաղորդում է, որ Մէտուէն առաւօտեան թնդանօթաձգութիւն սկսեց, որին բօէրները սկսեցին պատասխանել միայն այն ժամանակ, երբ անգլիացիները արդէն յետ նահանջեցին։ Բօէրները նոր ամրութիւններ են կառուցանում, և ըստ երևոյթին մտադիր են Գիբրալտարի պէս մի բան կառուցանել, որպէս զի տիրապետեն երկաթուղու գծի վրա։

ԼՈՆԴՈՆ։ «Րէյտէրի գործ.»։ Զինուորական մինիստրութեան յայտարարած կորուստների ցուցակից երեւում է, որ Մագէրսֆօնտէնի մօտ անգլիացիները կորուստ ունեցան 963 մարդ թէ սպանված և թէ վիրաւորված։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ,—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հ.
Կ. Մ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ի. Ֆ. ԳՐՕՏԱՍԵՎԻՋ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—$1^1/_4$—2 ժ. ներքին և միասեռական հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ի. Ֆ. ԳՐՕՏԱՍԵՎԻՋ—5—6 ժ.
Ա. Ն ՇՊԱԿՕՎՍԿԻ—6—7 ժ. նեարդային (ելեքտրաբուժութիւն), վեներական և մորթի հ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—$7^1/_2$ ժ.
Տ. Ի. ԲՈՒԴԵՆԿՕ—քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան և այլն:
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Օ. Տ. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—պարապում է տանը ծաղկահատութեամբ, բժշկական մարմնամարզութեամբ և մարզելով. դիմել 11—1 ժ.:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
59—150 Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺ. ՄԻԽԱՅԻԼ ԳԵԴԵՎԱՆՕՎԻ

Հիւանդներին ընդունում է ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

Առաւօտները՝

Վ. Ի. ՃԻՃԻՆԱՁԷ—ատամների հիւան. 8—10 ժ.
Գ. Գ. ՄԱՂԱԼՕՎ—ներքին հիւանդ. 9—10 ժ.
Դ. Կ. ԷՐԻՍԹՕՎ—վիրաբուժութեան. 10—12 ժ.
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—ականջի, կոկորդի և քթի հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օր. $10^1/_2$—12 ժ.
Ա. Ն. ՇԱՏԻԼՕՎ,—աչքի հ. 12—1 ժ.
Ն. Զ. ՈՒՄԻԿՕՎ—երեխաների հ. երկուշաբթի և ուրբաթ օր. 12—1 ժ.
Վ. Լ. ՄԱՐԿԵՎԻՉ—վիրաբուժական հ. $12^1/_2$—$1^1/_2$ ժ.
Ի. Դ. ԲԷԳԹԱԲԷԳՕՎ—վեներական, մորթի և միզասեռ. հ. $1^1/_2$—2 ժ.
Մ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—նեարդային և ելեկտրոթէրապիա, 1—2 ժ.
Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԷՎ—ականջի, կոկորդի, քթի հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ օր. 2—3 ժ.

Երեկոները՝

Դ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—ներքին և երեխաների հ. (ծաղկահատութիւն) 5—6 ժ.
Ի. Ն. ԹՈՒՄԱՆՕՎ—կանանց և մանկաբարձական, 5—6 ժ.
Ս. Ի. ՎԱՑԱՁԷ—ներքին հ. և մասսաժ, 6—7 ժ.
Հիւանդանոցում գտնվում են մշտական մահճակալներ և բժշկական սենեակ խոշորացուցական և քիմիական հետազօտութիւնների համար:
Վճարը խորհրդի համար—50 կ. միայածը պայմանով:
Նիկօլաեվսկայա փողոց, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ, տ. Սագինօվի, № 11.
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
7—20 Միխայիլ Գէդէվանօվ

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

մի երիտասարդ, որ ունի Բրուսայի շերամաբուծական դպրոցից վկայական, ցանկանում է պաշտօն ստանձնել շերամապահների կամ սերմավաճառի մօտ: Հասցէն իմանալ «Մշակի» խմբագրութեան մէջ: 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. մասնակիցների, որ ընկերութիւնը իր գործունէութիւնը սկսեց ներկայ տարվայ դեկտեմբերի 1-ից և պայմանագրի § 4-ի համաձայն՝ վարչութիւնը երկրորդ վճարի ժամանակամիջոցը, որ հաշւելով 5%, ամեն մի բաժնին կընկնի 12 ր. 50 կ., նշանակում է ներկայ ամսիս 16-ից մինչև 22-ը: Վճարները կընդունվեն ընկերութեան գրասենեակում, Պուշկինեան պասաժում: 2—3

Վրաստանի և Իմէրէթի հայոց վիճակային կօնսիստօրիայի առեանում դեկտեմբերի 8-ին նշանակված է աճուրդ Թէլէթ ուխտատեղու մի կրպակը հանդերձ սենեակով և ախոռով կապալով տալու, որոնք գտնվում են նոյն ուխտատեղու գաւթում: Ցանկացողները կարող են դիմել կօնսիստօրիայի դիւանատունը՝ պայմանների հետ ծանօթանալու համար:
Անդամ կօնսիստօրիայի՝
Զաքարիա քահանայ Զարդեղեանց
4—4

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Աւագների խորհուրդը յայտնում է ի գիտութիւն ժողովարանի անդամների և կանդիդատների, որ կանոնադրութեան § 15 համաձայն՝ 1900 թւի համար անդամական և կանդիդատական տոմսակների վերանորոգելու վերջնական ժամանակամիջոցը նշանակված է մինչև ներկայ դեկտեմբերի 14-ը: Մինչև այդ օրը տոմսակներ չը վերանորոգողները համարվում են յօժարակամ դուրս եկած ժողովարանից, բայց կարող են տարվայ ընթացքում նորից մտնել՝ ներկայացնելով 24 րուբլի: 2—2

Լոյս տեսան
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
1900 Թ.
ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ (Շիրակ)
Օրացոյցները:

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ զարդարված է մի քանի հայ գործիչների պատկերներով. ունի նոր յաւելուած, ընդարձակ բժշկարան, հարուստ երազահան և նոր զուարճալի վիճակարան:

—

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԻ մէջ կան բարոյական խրատներ, նոր ծիծաղաշարժ առակներ՝ Մոլլա-Նասր-Էդդինից, Դալի-Քէչիցից, Պըլըպուղուց, այլև ժողովրդական առածներ, գիւղական լէլէներ, ընտիր բանաստեղծութիւններ, ժողովրդական երգեր, հայոց և եկեղեցական պատմութիւնից հատուածներ, զուարճալի պատմութիւններ, բժշկական, տնտեսական, արհեստագիտական և այլ օգտակար ու հետաքրքիր տեղեկութիւններ:

Գները { Ծոցինը —20 կօպէկ; Պատինը—50 կօպէկ }
Գումարով գնողներին լինում է զիջում:
Դիմել՝ Александрополь, Карапету Апинянъ կամ Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase).
8—20

Принимается подписка на еженедѣльный журналъ
Русско-Нѣмецкій Вѣстникъ
на 1900 годъ.

„Русско-Нѣмецкій Вѣстникъ издается одновременно на русскомъ и нѣмецкомъ языкахъ и помѣщаетъ на своихъ столбцахъ статьи извѣстныхъ писателей и спеціалистовъ по вопросамъ политической экономіи, промышленности, торговли, земледѣлія, литературы, науки и искусства, техники и всѣхъ русско-нѣмецкихъ отношеній. Самыя вѣрныя свѣдѣнія о Германіи. Самыя вѣрныя свѣдѣнія о нѣмецкихъ фирмахъ. Лучшее средство для изученія нѣмецкаго и русскаго языковъ. (Лицамъ, подписавшимся теперь на 1900 г. журналъ будетъ высылаться до 1-го января 1900 г. безплатно).

Въ теченіе года подписчики получатъ: 1) 52 номера „Русско-Нѣмецкаго Вѣстника“, 2) 12 выпусковъ „Техническихъ извѣстій для Германіи и Россіи“, 3) Новѣйшій романъ Л. Толстого „Воскресенье“. 4) Безплатно первоклассный словарь въ 2-хъ томахъ: русско-нѣмецкій и нѣмецко-русскій.

Подписная цѣна: съ пересылкою на годъ 6 рублей, на полъ года 3 р. 50 к., на четверть года 2 руб., на одинъ мѣсяцъ 1 руб.

Редакція и контора: Berlin N. 24, Johannis-Strasse 22. Ecke Friedrich-Strasse.

„Русско-Нѣмецкій Вѣстникъ является въ періодической литературѣ единственнымъ въ своемъ родѣ журналомъ, успѣвшимъ завоевать себѣ общія симпатіи печати и читателей. „Русско-Нѣмецкій Вѣстникъ“ даетъ всѣмъ своимъ подписчикамъ безплатно совѣты и справки. 2—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսոն և Պօլիս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 8/20 դեկտեմբերի ՍԻՐԱԿՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԳ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետո:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի և Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի և Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. և Ի. Մութաֆեանների, Նաբերեժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերչենրօդերին: (Ե. Հ. Չ.) 16—20

Պատրաստում ենք և ցանկացողներին ուղարկում ամբողջ Կովկասում ամենայայտնի Գանձասարի վանքի քարահանքից ամենաընտիր տեսակի «ՂԱՐԱԲԱՂԻ»

ՋՐԱՂԱՑԱՔԱՐԵՐ
մատչելի գներով և զանազան մեծութեան:
Մեր հասցէն. Евлахъ, контора Меликъ-Пашаянъ.

Որովհետև վերջերս երևացել են նաև ուրիշ հանքերի քարեր, որոնք յատկութեամբ շատ ցածր են կանգնած, ուստի խնդրում ենք ցանկացողներին դիմել միմիայն մեզ:
14—40 Քարահանքի կապալառու՝ Աբրահամ Հասան-Ջալալեանց

ՀԱՑԹԱՑԹՈՂ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ
ԴՐԱՆ
1846. 1865. 1882. 1896.
Ա. ՐԱԼԼԷ ԵՒ ԸՆԿ.
օծանելիքներ
ԱՆԻՒՏԱՅԻ ԱԶՔԵՐԸ
ՕԾԱՆԵԼԻՔ, ՓՈՇԻ և ՍԱՊՕՆ

Մոսկվա. 1) Սոլօդօվնիկովի պասաժ:
2) Տվէրսկայա, տուն Սալերնօովի.
Պետերբուրգ. Նևսկի, 18:
և Ռուսաստանի յայտնի խանութներում:
Н.С.НИКОЛЬСКІЙ,МОСКВА.
M. 89508

ՌՈՒՍԱՑ ԷԼԷՔՏՐՕ-ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ
◆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ◆
„ՍԻՄԷՆՍ ԵՒ ՀԱԼՍԿԷ“

Ակցիօներական ընկերութեան վարչութիւնը, որանով պատիւ ունի յայտնելու, որ նա բաց է արել

ԲԱԳՈՒԱՅ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Թատրօնական հրապարակի վրա, Արափէլօվի տանը, պօստատան դիմաց.

Հասցէ նամակների համար.—Акц. Общ. Русск. Электр. заводовъ „Сименсъ и Гальске“ Баку.
Հասցէ հեռագիրների համար.—Сименсъ Баку. 8—10

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ—ՊԱՆՍԻՈՆ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ
Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

Ընդունում է երթեկ, կիսաթոշակաւոր և գիշերօթիկ աշակերտներ: Պատրաստում է գիմնազիաների, կադետների կորպուսի, գեալէժէրների, բէալական, առևտրական և այլ ուսումնարանների համար:

Ուսումնարանում ուսուցանում են բարձրագոյն ուսում աւարտած մասնագէտներ, գիմնազիական ուսուցիչներ: Կիֆեր, Լիվիցկի, Կօլէնկօ, Պեատեցկի և այլն: Ուանդելի առարկաներն են—կրօն, ռուսաց, հայոց, ֆրանսիական, գերմանական, լատինական, յունաց, վրաց լեզուներ, թուաբանութիւն, ալգեբրա, երկրաչափութիւն, աշխարհագրութիւն (ռուսաց և ընդհանուր), պատմութիւն, բնական գիտութիւն, նկարչութիւն, գծութիւն, երգեցողութիւն, պար, երաժշտութիւն: Պար ուսուցանում է բալետմէյստեր Իվանչենցի:

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Гановская ул., № 11. 3-րդ գիմնազիայի մօտ:
4—10

ВЪ ГОДЪ 8 РУБЛЕЙ.

Открыта подписка на 1900 годъ.
Черноморскій Вѣстникъ
Ежедневная газета Черноморскаго побережья и Западнаго Кавказа, съ еженедѣльными иллютрированными приложеніями.
Издается въ г. Батумѣ съ 1895 года
На годъ, съ пересылкой—восемь рублей, на полгода—пять рублей. Адресъ: Батумъ, „Черноморскій Вѣстникъ“. 3—3

Дозволено цензурою Тифлисъ, 6 Декабря 1899 г.

Типографія Грузинск. Т.—ва Большая Ванкская ул. № 27.